

Julijska obletnica: Nadškof Anton Vovk

Pred 120 leti, 19. maja 1900, se je rodil v Vrbi na Gorenjskem slovenski duhovnik, teolog, ljubljanski nadškof in božji služabnik Anton Vovk. Rodil se je v isti hiši kot - 100 let pred njim - največji slovenski pesnik France Prešeren (Vovkova stara mati Mina Volk je bila Prešernova sestra).

Življenjska pot nadškofa msgr. Antona Vovka:

Ljudsko šolo je opravil na Breznici in v Kranju, kjer je obiskoval tudi prvih šest let gimnazije. Starša sta mu zgodaj umrla, oče, ko še ni dopolnil štirih let, in mati, ko mu jih je bilo 17.

Leta 1917 je vstopil v Škofove zavode v Šentvidu nad Ljubljano v malo semenišče. Tam je leta 1919 maturiral, nato je vstopil v ljubljansko bogoslovje in bil 29. 6. 1923 posvečen v duhovnika.

Prva tri leta je služboval kot kaplan v Metliki. Od leta 1926 je bil najprej kaplan, nato pa od leta 1928 župnik v Trziču. Na začetku se je moral soočiti z velikim finančnim dolgom župnije. To stanje je sicer uspešno popravil, vendar ga je to stalo veliko skrbi in zdravja, saj prav v ta čas sega začetek njegove bolezni, ki ga je nato spremljala vse življenje. V času vodenja župnije se je izjemno izkazal tako na pastoralnem, prosvetnem, duhovnem kot socialnem področju. Prenovil je župnijsko cerkev in druge sakralne objekte ter mesečno izdajal Cerkevni glasnik, ki je bil najvzorneje urejen župnijski list v škofiji. Zaradi odličnega vodenja župnije je bil 6. 6. 1936 imenovan za škofijskega duhovnega svetnika.

Leto dni pred začetkom vojne, 15. 4. 1940, je bil imenovan, 2. 9. 1940 pa umeščen za stolnega kanonika v Ljubljani, in sicer z namenom, da s časom prevzame mesto rektorja novega Baragovega semenišča. Vojna je vrezala nov tok dogodkov in Vovk je postal predsednik škofijskega odbora za pomoč duhovnikom beguncem. V Ljubljansko pokrajino so bili pregnani ali so se vanjo zatekli številni duhovniki z ozemelj, ki so jih zasedli Nemci (Štajerska in Gorenjska). Odbor je skrbel za ureditev njihovih bivališč ter ostale nujne potrebščine, kar je bilo v vojnih okoliščinah težavno delo. Dne 26. 7. 1944 je postal še vodja Bogoslovnega semenišča.

Ob začetku vojne je škof Gregorij Rožman določil vrstni red generalnih vikarjev, ki bi namesto njega prevzeli vodenje škofije, če bi se mu zaradi nepredvidljivih razmer kaj pripetilo. Vovk je bil na seznamu napisan kot zadnji, peti. Razvoj dogodkov pa je pripeljal do tega, da je po končani vojni in aretaciji generalnega vikarja Ignacija Nadraha prav Vovk 15. junija 1945 prevzel vodenje ljubljanske škofije, in tako je v tistih skrajno divjih časih za Cerkev postal generalni vikar in generalni revež, kot je sam zapisal. Leto zatem mu je v imenu svetega očeta nuncij Joseph Patrick Hurley zastavil vprašanje, ali je pripravljen prevzeti mesto pomožnega škofa. Vovk je zapisal: »Ostrmel sem. Izrečeno mi je bilo nekaj, na kar (Bog mi je priča) prav nikdar v življenju nisem mislil in na kar se seveda tudi pripravljaj nisem nikoli. Prosil sem za pol ure odloga. Ko sem prišel, ves prevzet, iz sobe, sem se napotil v stolnico k brezjanski Mariji Pomagaj, da se tam odločim. Pred brezjansko Marijo Pomagaj še nisem pokleknil nikdar z večjo zadevo. Kako lepo je bilo v dijaških letih, ko sem tolikokrat iz Vrbe peš romal na Brezje, v poletju večkrat kar vsako nedeljo, in sem tam ob Pomočnici svoj poklic utrjeval. Izrekel sem z Marijo, naj se zgodi volja božja in volja Cerkve.« Za škofovsko geslo si je izbral geslo *In Domino confido* (V Gospoda zaupam). Prav to zaupanje mu je pomagalo, da je v časih hudih preizkušenj zmožel modro krmariti njemu tako ljubo ljubljansko škofijo. Poleg ljubljanske škofije sta mu bili zaradi nove meddržavne ozemeljske razdelitve zaupani še apostolska administratura slovenskega dela reške škofije (od leta 1951 do 1961) in apostolska administratura slovenskega dela tržaško-koprske škofije (od leta 1951 do 1955).

Največja skrb škofa Vovka so bili duhovniki, za katere se je boril in jih branil. Iz njegovi zapisov je razvidno, da oblast duhovnikov po vojni ni preganjala zaradi njihove domnevne medvojne kolaboracije ali njihovega domnevnega protidržavnega delovanja, ampak zato, ker je hotela zlomiti škofa. Dokumenti o teh montiranih procesih so več kot zgovorni. Zato si je škof Vovk še posebej prizadeval za edinost duhovnikov in njihovo povezanost s škofom. Odločno je zavračal od oblasti ustanovljeno Ciril-Methodijsko društvo slovenskih duhovnikov, bil pa je zelo razumevajoč do svojih duhovnikov, ki so se pod pritiski vanj včlanili.

1. februarja 1960 je nadškofa Vovka sprejel v Vatikanu papež Janez XXIII. Ko se je škof Vovk papežu opravičil, da zaradi bolezni ne more pred njim poklekniti, je Janez Dobri, ki je vedel za Vovkovo junaško pričevanje, odvrnil: »Jaz bi moral poklekniti pred vami!«

Njegovo zdravje je vedno bolj pešalo in februarja 1963 je dobil pomožnega škofa Jožefa Pogačnika. Tedaj so že potekale priprave na praznovanje petstoletnice škofije. Ob tem jubileju je bila ljubljanska škofija povzdignjena v nadškofijo. To je storil papež Janez XXIII., ki je visoko cenil škofa Vovka, s svojo slovesno listino (bulo) z dne 22. decembra 1961. Ena zadnjih velikih slovesnosti, ki jo je še vodil močno opešani nadškof, je bila proslava petstoletnice ljubljanske nadškofije 8. in 9. septembra 1962.

Življenjska pot nadškofa Antona Vovka se je iztekla 7. julija 1963. Svoje poslednje

Nasilje nad duhovniki, redovniki, redovnicami in bogoslovci se je nadaljevalo po letu 1950, ko je bil škof Vovk imenovan za apostolskega administratorja ljubljanske škofije s pravicami rezidencialnega škofa. Višek nasilja je bil poskus atentata na škofa Vovka 20. januarja 1952, ko je na železniški postaji v Novem mestu 'neznanec' škofa polil z bencinom in ga zažgal. Škof si je zaradi svoje prisebnosti rešil življenje, posledice tega zločinskega dejanja pa so ga usodno zaznamovale in bile tudi krive njegove prezgodnje smrti.

zemeljsko bivališče je na lastno željo našel pri nadškofu Jegliču na ljubljanskih Žalah, v družbi njemu tako dragih duhovnikov.